

פרשת פקודי התשע"ט

adk1010@gmail.com

הרב ארי דוד קאהן

1. שמות פרק לח,

(כא) אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד עלי פי משה עבדת הלויים ביד איתמר בן אהרן הפקו: (כב) ובצלאל בן אוני בן חור למשה יהודה עשה את כל אשר צוה ה' את משה: (כג) ואתו אהליאב בן אחיסמך למשה דן חרש וחשב ורקם בתכלת ובארגמן ובתולעת השני ובשש: ס (כד) פלתיזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקדש ויהיו זהב התנופה תשע ועשרים כפר ושבע מאות ושלשים שקל בשקל הקדש: (כה) וכסף פקודי העדה מאת כפר ואף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל בשקל הקדש: (כו) בקע לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש לכל העבר על הפקודים מן עשרים שנה ומעלה לשש מאות אלה ושקלשת אלפים וחמש מאות וחמשים:

2. במדבר פרק א, ג

(ג) ואתה הפקד את הלויים על משכן העדות ועל כל כליו ועל כל אשר לו המה ישאו את המשכן ואת כל כליו והם ישרתהו וסביב למשכן יחנו:

3. שמות פרק לט,

(כו) פעמן ורמלן ורמון ורמון על שולי המעיל סביב לשנת כאשר צוה ה' את משה: ס (כז) ויעשו את הפתנת שש מעשה ארג לאהרן ולבניו: (כח) ואת המצנפת שש ואת פארי המגבעת שש ואת מכנסי הבוד שש משור: (כט) ואת האבגט שש משור ותכלת וארגמן ותולעת שני מעשה רקם כאשר צוה ה' את משה: ס (ל) ויעשו את ציץ גזר הקדש זהב טהור ויכתבו עליו מכתב פתוחי חותם קדש לה': (לא) ויתנו עליו פתיל תכלת לתת על המצנפת מלמעלה כאשר צוה ה' את משה: ס (לב) ותכלת כל עבדת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל לכל אשר צוה ה' את משה בן עשו: פ (לג) ויביאו את המשכן אל משה את האהל ואת כל כליו קרסיו קרשיו בריחיו ועמדיו ואדניו: ... (מג) וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ה' בן עשו ויברך אתם משה: פ

4. שמות פרק מ, א-ב

(א) וידבר ה' אל משה לאמר: (ב) ביום ההקדש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד: בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה ג:

אמר רבי יהודה בר סימון, יהי ערב אין פתיב פאן, אלא ויהי ערב, מפאן שהיה סדר ומנים קדם לבן. אמר רבי אבהו מלמד שהיה בורא עולמות ומחריבן, עד שבברא את אלו, אמר דין הגן לי, יתהון לא הגן לי. אמר רבי פנחס טעמיה דרבי אבהו (בראשית א, לא): וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, דין הגנין לי יתהון לא הגנין לי.

5. שמות רבה (וילנא) פרשת פקודי פרשה נא:ד

מהו העדות, אמר רבי שמעון בן רבי ישמעאל עדות הוא לכל באי עולם שיש סליחה לישראל. דבר אחר, עדות הוא לכל העולם שנתמנה מפי הקדוש ברוך הוא. אמר רבי יצחק משל למה הדבר דומה למלך שנטל אשה וחבבה יותר מדאי, פעם עליה והניחה, והיו אומרים לה שכנותיה אינו חוזר עליה עוד. ליתים שלח לה ואמר פבדי את פלטין שלי והציעי את המטות שביום פלוני אבא אצלך, פיון שהגיע יום פלוני בא המלך אצלה ונתרצה לה ונכנס אצלה לפלטין ואכל ושתה עמה ולא היו שכנותיה מאמינות, אלא פיון שהיו מריחות ריח בשמים באותה שעה ידעו שנתרצה לה המלך. כך הקדוש ברוך הוא חבב את ישראל ונהיבאם לפני הר סיני, ונתן להם את התורה, וקראן ממלכת פהנים, שנגאמר (שמות יט, ו): ואתם תהיו לי ממלכת פהנים, אחר ארבעים יום חטאו, אותה שעה אמרו העובדי פוכבים אינו מתרצה להם עוד, שנגאמר (איכה ד, ט): אמרו בגוים לא יוסיפו לגור, פיון שהלך משה לבקש רחמים עליהם מיד סלח להם הקדוש ברוך הוא, שנגאמר (במדבר יד, כ): ויאמר ה' סלחתי פדברך. אמר משה רבון העולם הריני מפני שמחלת לישראל, אלא הודיע לעיני כל האמות שאין בלבך עליהם, אמר לו הקדוש ברוך הוא סניף הריני משרה שכניתי בתוכם, שנגאמר (שמות כה, ח): ועשו לי מקדש, ומפירין שמחלתי להם, לכך נאמר: משכן העדות, שעדות היא לישראל שמחל להם הקדוש ברוך הוא.

6. שמות רבה (וילנא) פרשת פקודי פרשה נא:ו

משכן העדת אשר פקד על פי משה, כל מה שיהיו עושין, עושין על פי משה, שנאמר: אשר פקד על פי משה. וכל מה שיהיה משה עושה על ידי אחרים, שנאמר: עבדת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן, לא עשה אלא משננגמרה מלאכת המשכן, אמר להם בואו ואני עושה לפניכם חשבון. אמר להם משה: אלה פקודי המשכן, כך וכך יצא על המשכן, עד שהוא יושב ומחשב שכח באלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל מה שעשה נויים לעמודים, התחיל יושב ומתמיה, אמר עכשו ישראל מוצאין ידיהם לאמר משה נטלן. מה עשה האיר הקדוש ברוך הוא עיניו וראה אותם עשויים נויים לעמודים, אותה עשה נתפסו כל ישראל על מלאכת המשכן, מי גרם לו על ידי שישב ופיסן, הני: אלה פקודי המשכן. ולמה עשה עמהם חשבון, הקדוש ברוך הוא יתברך שמו מאמינו, שנאמר (במדבר יב, ז): לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, ולמה אמר להם משה בואו ונעסק במשכן ונחשב לפניכם, אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים מאחריו, שנאמר (שמות לג, ט): והיה כבא משה האהלה ירד עמוד הענן ועמד פתח האהל ודבר עם משה, (שמות לג, ח): והביטו אחרי משה, ומה היו אומרים, רבי יוחנן אמר אשרי יולדתו של זה, ומה היא רוצה בו, כל ימיו הקדוש ברוך הוא מדבר עמו, כל ימיו הוא משלם להקדוש ברוך הוא, ומה: והביטו אחרי משה. רבי חמא אמר היו אומרים חמי קדל דברייה דעמך, ונתברו אומר לו אדם ששילט על מלאכת המשכן אין אתה מבקש שיהא עשיר. כששמע משה כך אמר להם משה, חייכם, נגמר המשכן אתן לכם חשבון. אמר להם בואו ונעשה חשבון, הני: ואלה פקודי המשכן.

7. מדרש תנחומא (בובר) פרשת פקודי

בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לעשות [משכן], מיד אמר להם קחו מאתכם תרומה לה' (שמות לה^ה), והיה משה עסוק במשכן, אמר ר' חנינא ששה חדשים היה עסוק במשכן, ג' חדשים עשו אותו, וג' חדשים קיפלו אותו, אעפ"י כן היו מתלוננים עליו ואומרים הרי נעשה המשכן, לא היה אומר שהוא משרה שכינתו אצלינו, והקב"ה נתכוון שיעמד המשכן בחודש שנתבשר אברהם אבינו ביצחק, לא עשה אלא כיון שהגיע החודש, אמר לו הקדוש ברוך הוא ביום החדש הראשון באחד לחדש [תקים את משכן אהל מועד] (שמות מ^ב), באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא תאלמנה שפתי שקר, אותם שהיו מתלוצצים אחר המשכן, התחילו טוענים אותו ובאין כל אחד ואחד במלאכה, שנאמר ויביאו את המשכן אל משה.

8. מדרש אגדה (בובר) שמות פרשת פקודי פרק לט סימן לג

ויביאו את המשכן. כיון שעשו ישראל את המשכן לא היו יודעין להקימו, אלא כל אחד ואחד הביא מלאכתו, זה אומר קרסיי, וזה אומר קרשיי, וזה אומר בריחיי, ושרתה רוח הקדש על משה רבינו והקימו:

9. רש"י שמות פרשת פקודי פרק לט פסוק לג

ויביאו את המשכן וגו'. שלא היו יכולין להקימו; ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן, הניח לו הקב"ה הקמתו, שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת פכד הקרשים, שאין פח באדם לזקפן, ומשה העמידו; אמר משה לפני הקב"ה איך אפשר הקמתו ע"י אדם? אמר לו עסק אתה בידך, ונראה כמקימו והוא נזקף וקם מאליו, וזהו שנ' הוקם המשכן (שמות מ') – הוקם מאליו; מדרש ר' תנחומא:

10. [רבינו] בחיי שמות פרק מ פסוק ב

ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד. לדעת רז"ל: (תנחומא פקודי יא) שהיה משה מעמידו ומפרקו ג' פעמים בכל יום, שנאמר הוקם תקים ויקם, אחד לתמיד של שחר, ואחד למלואים, ואחד לתמיד של בין הערבים. ובפרשה זו תמצא ג' הקמות הללו: "תקים את משכן אהל מועד", וכתב "הוקם המשכן", וכתב בתריה: "ויקם משה את המשכן". ובמדרש: (תנחומא פקודי יא) היו בצלאל ואהליאב וכל חכם לב טורחים להעמידו ולא עמד, וזהו שאמר הכתוב: "ויביאו את המשכן אל משה", והיה מצר על כך לפי שלא היה לו חלק במשכן, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: א"א הקמתו ביד בשר ודם אלא עסוק אתה בו והוא עומד מאלין כדי שידעו כל ישראל שאם על ידך אינו עומד שוב אינו עומד לעולם, ואני כותב הקמה על ידך. שנאמר: "ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן". אמר משה: רבש"ע איני יודע להעמידו, אמר לו: עסוק בידך ואתה נאה להעמידו והוא עומד מאליו, שנאמר: "הוקם המשכן", ואני מכתב

הקמתו על שמך, שנאמר: "ויקם משה את המשכן", זהו שאמר הכתוב: (תהלים מה, טו) "לרקמות תובל למלך", זה המשכן שהיה מצוייר, שנאמר: (לעיל לה, לה) "ורוקם בתכלת ובארגמן", תובל למלך, זה משה, שנאמר: (דברים לג, ה) "ויהי בישורון מלך", בתולות אחריה, אלו ישראל שנקראו בתולות, שנאמר: (שיר השירים ד, יב) "גן נעול אחותי כלה", רעותיה, שהם ריעים להקב"ה, שנאמר: (תהלים קכב, ח) "למען אחי וריעי", "מובאות לך", שהביאו המשכן אל משה.

11. כלי יקר שמות פרק מ פסוק ב

(ב) ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אוהל מועד. כתיב בפרשה שלוש פעמים לשון הקמה, (א) תקים את המשכן, (ב) הוקם המשכן, (ג) ויקם משה, ואמרו חז"ל (ויקרא רבה נב ד) שהיו ישראל וכל חכמי לב מקימים את המשכן ולא יכלו להקימו אמר הקדוש ברוך הוא עסוק אתה בהקמתו והוא עומד מאליו שנאמר הוקם מאליו משמע. ויש בזה רמז לכל המעשים אשר האדם עושה כי קצרה יד האדם להשלימם החל וגמור אלא האדם הוא המתחיל וה' יגמור על ידו. וכן אמרו חז"ל (קידושין ל ב) כנגד היצר הרע אלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אינו יכול לו וכו'. וצוה שתהיה הקמת המשכן על ידי משה, מסכים לדברי המדרש (בראשית רבה א ד) האומר שהעולם נברא בזכות משה שנאמר (בראשית א א) בראשית ברא אלהים בזכות משה שנקרא ראשית שנאמר (דברים לג כא) וירא ראשית לו. ואם כן דומה כאילו משה הקים את העולם, כך המשכן שהיה בנוי בתבנית העולם הוקם על ידי משה, וכמו שבראשית ברא העולם כך ביום החודש הראשון הוקם המשכן. ולדעת חז"ל (תורת כהנים שמיני א) היה יום זה שמיני למלואים ואותו יום נטל עשרה עטרות ראשון למעשה בראשית וכו' עיין בילקוט פרשת שמיני (רמז תקכ):

ובשלוש הקמות אלו אמרו מקצת מפרשים שהם כנגד שלושה מקדשים. ויש לי כדמות ראייה לדבריהם כי מקדש ראשון ושני היו תלוין בזכותם של ישראל כי מתוך הזכות והתשובה זכו לבנין זה, על כן נאמר תקים ויקם כי זה מדבר בהקמה התלויה בפעולה אנושית, אבל מקדש שלישי אינו תלוי בזכות שהרי אפילו בדור שכולו חייב יבוא הגואל ואם כן אינו תלוי בפעולה אנושית אלא מאליו יבנה לכך נאמר הוקם, מאליו משמע:

12. אור החיים שמות פרק לח

עוד ירצה על זה הדרך להיות שמשה עשה המספר לישראל המובא בית ה', לזה באה התורה והצדיקתו ואמרה אלה פקודי וגו', פירוש על דרך אומרו (ויקרא כ"ג ב') אלה הם מועדי, מה הוא המספר שה' מצדיק אשר פוקד על פי משה דקדק לומר על פי משה ולא אמר אשר פקד משה, הטעם כי לא היה הזולת עמו להצטדק אלא מפיו אנו חיינן שכן כתיב (ל"ו ג') ויקחו מלפני משה שהוא לבדו לקח הכל, וטעמו של משה שהביא עצמו לידי חשד, אולי שלא עלה בדעתו חשד זה להשמר ממנו כי איך יחשדו אותו וה' מדבר עמו בכל עת אם ח"ו ימצא בו עול ימאסנו אלוהי היודע נסתרות, ואין צריך לומר שלא ידבר אתו עוד אלהים, או דקדק מאמר ה' שאמר לו (ריש פ' תרומה) דבר אל בני ישראל ויקחו לי וגו' כמו שפירשנוהו במקומה כי צוה לו להיות הוא גזבר לבדו, וישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו במ אף על פי שפושעים יכשלו במ:

עוד ירצה על זה הדרך אלה פקודי המשכן ומי יצדיק שכן הוא ולא יותר, לזה אמר משכן העדות פירוש המשכן הוא יעיד על הדבר על דרך אומרו ז"ל (שמו"ר פנ"ב) בפסוק ויקם משה את המשכן שלא היה אחד מישראל יכול להעמידו, וזה לשונם כמה חכמים היו שם ולא היו יכולין להקים את המשכן וכו' ולא היו יודעים לישב אותו כל אחד נטל מלאכתו והלך אצל משה וכו' ושרתה רוח הקודש על משה והקים את המשכן ע"כ, זה הוא עדותו היותו נקי כפים שאין חמס בכפיו שאין הקדוש ברוך הוא עושה נס לעושי עול ובפרט במקום עצמו שנעשה בו העול ח"ו, ואם תאמר ומה עדות הוא זו יש לתלות כי לצד כי משה היה גבור חיל גבורתו עמדה לו שהעמידו מה שלא היה כח כמו כן בזולתו, לזה גמר אומר עבודת הלויים ביד איתמר וגו', פירוש הלא תמצא שעבודת הלויים שהיא ביד איתמר היא קרשי המשכן ובריחיו ועמודיו ואדניו והם המורידים אותו בנסעם ומקימין אותו בחנותם דכתיב בפרשת במדבר (א' נ"א) ובחנות המשכן יקימו אותו הלויים הרי שהלויים היו מפרקין ומקימין אותו אם כן לא מניעת הכח היא הסיבה, וכפי זה הרווחנו כוונת אומרו עבודת הלויים וגו' ביד איתמר שאין ידוע מה בא ללמד ומה שייכות למאמר זה כאן ולמה לא אמר אלא איתמר ולא אלעזר הגדול, ולדרכינו

יבא על נכון, ועדיין יש לתלות לצד החכמה כי משה חכם וחרוף היה וידע להקימו ולעולם לא נעשו מעשה נסים, לזה אמר ובצלאל בן אורי וגו' עשה את כל אשר צוה ה' ואמרו ז"ל שאפילו דברים שלא אמר לו משה הסכימה דעתו, ואתו אהליאב וגו' חרש וגו' ואף על פי כן לא עמדה לו חכמתו וכאומרם במדרש (שמו"ר פנ"ב) שגם אומנות האומנים לא הועילה, וכפי זה הרווחנו כוונת הכתוב בהודעת מעשה בצלאל אחר שכבר ידענו זה פעמים ושלה בפרשת ויקהל אלא בא לחזק עדות נס המשכן לומר הא למדת שאין זה אלא נס וזו הוא עדות המשכן על פקודיו, ולדרך זה אומרו אשר פוקד על פי משה לומר שעל זה באה העדות להסיר החשד ממנו: עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל (שם פנ"א) שהמשכן היה כפרה על מעשה העגל, עוד אמרו בחולין (ה' א) כי שקולה עבודה זרה ככל התורה כולה, והוא אומרו אלה פקודי פירוש על דרך שתרגם אונקלוס (ויקרא כ"ז ל"ד) אלה המצות אליו פקודיא, המצות שתלויים במשכן משכן העדות אשר פוקד וגו' פירוש כל המצות שבתורה שנצטווה משה כולם ישנם במצות המשכן, ובזה יכפר המשכן על העגל ששקול כנגד כל התורה, ואולי שנתכוון לרמוז הענין בחשבון פקודי המשכן שעולה תרי"ה והם תרי"ג מצות וב' הלוחות, ומעתה אלה תשכחנה כי נתקן בפקודי המשכן, ואומרו עבודת הלויים בא לשמור את הדבר לבל תאמר כיון שנתכפר עון העגל אשר הוא יסובב הסרת עבודה מהבכורות כמאמרם ז"ל (במ"ר פי"ב) אם כן תחזור העטרה ליושנה ויעבדו הבכורות עבודת המשכן, לזה אמר סמוך לדבר עבודת הלויים פירוש עבודה זו אינה אלא ללויים, כאן כלל כל שבט לוי בין הכהנים בין הלויים כי גם הכהנים יקראו לויים דכתיב (דברים כ"ז ט') והכהנים הלויים, ואומרו ביד איתמר וגו' פירוש לא מבעיא עבודות המעולות של הכהנים ולא מבעיא עבודות הלויים המעולות של בני קהת ובני גרשון אלא אפילו עבודה הקלה של הלויים ביד איתמר שהם הקרשים והאדנים הדבר במקומו עומד, ומזה אתה למד כי לא נמחק עון העגל מחק שאין רשמו ניכר והעד הנאמן (לעיל ל"ב ל"ד) וביום פקדי וגו':

13. בראשית פרק ל, א-ו

(א) ותרא רחל פי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחיה ותאמר אלי יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי: (ב) ויסר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אליהם אנכי אשר מגע ממך פריי בטן: (ג) ותאמר הנה אמתני בלחה בא אליה ותלד עליי ברי ואבנה גם אנכי ממנה: (ד) ותסו לו את בלחה שפחתה לאשה ובא אליה יעקב: (ה) ותהר בלחה ותלד ליעקב בן: (ו) ותאמר רחל דגני אליהם וגם שמע בקלי ויתר לי בן עליי קראתה שמו דן:

14. מדרש אגדה (בובר) במדבר פרשת במדבר פרק א סימן טו

ולמה אשר אצל דן, לפי שבשבט דן היה פסל מיכה, ולא היה הפסל עמו ממש, אלא שעלה במחשבתו לעשותו משעה שיצאו ישראל ממצרים, ומחשבת ע"ז כמעשה, שנאמר למען תפוש את בית ישראל בלבם (יחזקאל יד ה), דאי אמרת [ע"ז] ממש, אפשר שכינה עמהם והפסל יהיה ביניהם,

15. במדבר פרק י,

(יד) ויסע דגל מחנה בני יהודה בראשונה לצבאתם ועל צבאו נחשון בן עמינדב: (טו) ועל צבא מטה בני יששכר נתנאל בן צווער: (טז) ועל צבא מטה בני זבולן אליאב בן חלון: ... (כה) ונסע דגל מחנה בני דן מאסף לכל המחנות ועל צבאו אחיעזר בן עמישדי: (כו) ועל צבא מטה בני אשר פגעאל בן עכרון: (כז) ועל צבא מטה בני נפתלי אהירע בן עיגון:

16. רש"י במדבר פרשת בהעלותך פרק י: כה

מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי: לפי שהיה שבטו של דן מרבה באכלוסים, היה נוסע באחרונה, וכל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו; אית מאן דאמר פתבה היו מהלכין, ומפיק לה מן "פאשר יחנו פן יסעו", ואית דאמרי פקורה היו מהלכין, ומפיק לה מן "מאסף לכל המחנות" (תלמוד ירושלמי ערובין ה):

17. דברים פרק לג,

(ז) וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו תהנה: .. (כב) וילדן אמר דן גור ארנה יזנק מן הבשן:

18. בכור שור דברים פרק לג פסוק כב

(כב) ולדן אמר דן גור - אריה: שהוא עומד על הספר ושומר ושוקד שלא יכנסו אויבים לארץ - ישראל.